

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologenheten

Hippologiskt Examensarbete nr 419

2021

**Faktorer som påverkar hoppryttarens val av
betsel till sin häst**

*Factors influence the rider's choice of bit in show
jumping*

Camilla Forsberg & Ida Myrén

HANDLEDARE:

Sara Nyman, Flyinge AB

Bitr. Miia Riihimäki, SLU Hippologenheten

Hippologiskt examensarbete (EX0346) omfattande 10 högskolepoäng ingår som en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att under handledning ge de studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Föreliggande uppsats är således ett studentarbete på AB-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

ISSN 1402-2052

SLU
Sveriges lantbruksuniversitet

Vilka faktorer påverkar hoppryttarens val av betsel till sin häst?

Camilla Forsberg & Ida Myrén

Handledare: Sara Nyman, Flyinge AB
Biträdande handledare: Miia Riihimäki, SLU Hippologenheten
Examinator: Karin Morgan, SLU och RS Strömsholm

Examensarbete inom hippologprogrammet, Flyinge/ Strömsholm/Wången 2010
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi
Hippologenheten
Kurskod: EX0346, Nivå AB, 10 hp

Nyckelord: Betsling, Munhåla, Ridsport.

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>
ISSN 1402-2052
Examensarbete 2010 Nr 419

INNEHÅLL

REFERAT	4
INTRODUKTION	4
Bakgrund	4
Historia	6
Samband mellan betsling och skador i hästens munhåla.....	6
Syfte.....	8
Frågeställningar.....	8
MATERIAL OCH METOD	8
Försöksupplägg och genomförande.....	8
RESULTAT	9
DISKUSSION.....	11
Slutsatser	12
FÖRFATTARENS TACK	13
REFERENSER.....	13
BILAGA 1. ENKÄT: Vilken faktor har påverkat ditt val av betsling mest?	14

REFERAT

Ridsporten och då främst grenen banhoppning engagerar många människor i Sverige. Hoppryttarna har alla olika åsikter om hästens utrustning och vilket betsel som bör användas. Förutom val och tillpassning av betsling har även ryttarens hand genom förbindelsen med tygeln betydelse för hästens munhälsa. Tidigare undersökningar har visat att hästar kan ha sår i munhålan utan att vara ridna eller körda, men när människan sätter ett betsel i munnen kan såren bli djupare och allvarligare.

I ridhandböcker förekommer ofta knapphändig och motsägelsefull information om hur ett tränsett verkar i hästens mun. Syftet med denna studie var att med hjälp av enkäter ta reda på vilken faktor som har störst inverkan på hoppryttares val av betsling, för att i framtiden möjliggöra riktad information kring sambandet mellan val av betsling och hästars munhälsa. De två frågeställningarna var; Vilka faktorer kan påverka hoppryttares val av betsling? Påverkar ryttarens ålder eller riderfarenhet vilken faktor som är viktigast för val av betsling?

Studien genomfördes genom att enkäter delades ut till ryttare på tre olika hopptävlingar på regional nivå i Skåne våren 2011. I denna fyllde ryttarna i vilken faktor som påverkat dem mest vid val av betsling. Alternativen var, tränare, veterinär, hästtandläkare, ridsportbutik, egen erfarenhet eller annat (där det också fanns några rader för egna kommentarer om man valde detta). Därefter angav ryttarna sin ålder, antal år de ridit och eventuella ytterligare kommentarer. Slutsatsen var att alternativet "Egen erfarenhet" var den faktor som påverkade ryttarnas val av betsling mest. Undersökningens resultat tyder på att det är viktigt att nå ut direkt till enskilda ryttare med information i detta ämne. Detta skulle kunna ske genom att länka till Tidningen Ridsport och andra hästrelaterade internetsidor, till exempel Svenska Ridsportförbundets. Att ha med betsling och hästens munhåla som en obligatorisk del i Grönt kort-kursen skulle också kunna vara en lösning.

Nyckelord: Betsling, Munhåla, ridsport

INTRODUKTION

Bakgrund

Ridsporten är idag en av Sveriges största sporter och den innefattar många olika grenar och nivåer, allt från hobby- och skogsridning till tävlingsridning. Bland flickor mellan 13-20 år är ridsport den andra största idrotten i Sverige räknat på antalet utövare. Fotboll är större och detta baseras på LOK-stöd. (Svenska ridsportförbundet, 2010).

Till följd av den stora bredden på utövare och dess kunskapsnivå finns idag mycket "tyck och tänk" inom sporten kring hur en häst ska skötas, utfodras och ridas på ett korrekt sätt.

Enligt Ridhandboken 1 så kan ryttaren inverka på sin häst med hjälp av vikten, skänklarna och tyglarna, dessa kallas tillsammans för hjälper och kan verka både framåtdrivande, förhållande och vändande. Om ryttaren har samverkan mellan de olika hjälperna så har denna även kontroll över sin häst samt rätt gångart, tempo och form. Ju mer erfaren ryttaren blir och kan känna av sin häst ju finare och mer märkbara blir hjälperna, detta är också ett av målen med ridningen. För människor som befinner sig runt omkring ekipaget ska hjälperna bli allt mindre märkbara medan de för hästen ska bli

allt tydligare. Alla hjälper måste samspela med varandra för att på ett korrekt sätt kunna inverka på hästen, ingen hjälp kan verka ensam (Meisner et al., 2003a).

Tygelhjälperna, som hästen får av ryttaren, påverkas både av betslingen och ryttarens hand. Ryttaren måste vara stabil i sin kropp samtidigt som man är rörlig och följsam, när man som ryttare uppnår detta kan man arbeta hästen på rätt sätt och ta till vara på dess kraftfulla rörelsemönster. Att undermedvetet mer eller mindre ge fel hjälper är något som minskar ju mer erfaren ryttaren blir eftersom man utvecklar kroppsmedvetenhet på hästryggen och kan då ge rätt hjälper. Studier har visat att även en ryttare som rider med lätthet i handen, påverkar trycket i hästens mun via tyglarna (Manfredi et al., 2005). Genom mätningar med tygelkraftsmätare har man upptäckt att ryttarens hand håller i cirka 5 kg genom tyglarna till hästens mun, och det trycket ökas ju hårdare ryttaren håller i tygeln (Eisersiö, 2010).

I Sverige och övriga länder i världen finns det många olika betsel och allmänna åsikter om hur man tillpassar dem. Det vanligaste och enklaste betslet inom svensk ridsport idag består av antingen två eller tre delar mellan de två bettringarna. Betsel finns i många olika storlekar, de kan variera både i längd och tjocklek (Meisner et al., 2003a).

Om hästen gapar och samtidigt visar ett motstånd mot ryttarens hand under ridning, ger de ett lägre betyg för det allmänna intrycket vid Breeders Trophytävlingarna (dressyr) (Pers. medd. Jenå, B., 2011). Ett betsel som är för långt ligger inte stilla utan glider fram och tillbaka åt olika håll i munnen och kan även låsa underkäken och då samtidigt skada gommen på hästen, till skillnad från ett för kort betsel som istället klämmer hästens mungipor. Om man använder sig av ett tredelat betsel så är risken mindre att man skadar gommen på hästen då betslet ligger mer naturligt över tunga och laner, är betslet endast två-delat är risken större för att mittdelen av betslet trycks upp i gommen på hästen då det blir som en fällsax effekt (Meisner et al., 2003b).

I en studie av Manfredi et al. (2005) var syftet att beskriva och jämföra olika betsels position i hästens munhåla. Åtta hästar blev tilldelade ett tränings som studerades med sex olika slags betsel (*jointed snaffle (JS)*, *Boucher*, *KK Ultra*, *Myler snaffle (MylerS)*, *Myler ported barrel (MylerPB)*, *Myler correctional-ported barrel (MylerCPB)*). Röntgenbilder och anpassade dataprogram användes för att visa betslets placering i förhållande till gommen och den andra premolartanden, både utan någon tygelkraft och med tygelkraft (25 ± 5 N).

Resultatet visade att det var skillnader mellan de olika betslens position i hästens munhåla. Det visades även skillnader på betslens rörelser när man tillsatte tygelkrafter. Utan några tygelkrafter låg det enkelledade betslet längre ifrån premolartänderna än Myler betslet. Det enkelledade betslet flyttades närmre premolartänderna när tygelkrafter tillsattes, medan Myler betslet visade en väldigt liten positionsförändring i hästens munhåla när man lade till tygelkrafter (Manfredi et al., 2005).

*”Det krävs stor erfarenhet för att till varje häst hitta **bett** som är optimala i fråga om form och storlek”* (Meisner et al., 2003b).

Historia

Människan domesticerade hästen ca 3000-4000 år f.kr, vilket var ganska sent jämfört med andra djurslag (Hartley Edwards, 2004).

De första betslen som användes till häst antas vara gjorda av antingen ihopvävt gräs eller stripor av läder. Dessa användes tidigare till renar i Mongoliet som man då red eller körde (Hartley Edwards, 2004).

I Nordafrika 2300 f.kr användes betsel gjorda av hårt trä och därefter tillverkades de av skelett eller horn. I Central- och Västeuropa omkring 1700 f. Kr. visar skelettdelar från tarpanen (hästens föregångare) att den var liten, runt 130 cm i mankhöjd eller ännu mindre (Ridkonstens historia, 1970). Man har heller inte funnit några betsel från denna period då man antar att hästen ännu var så pass liten att man kunde hålla den under kontroll med hjälp av ett rep eller en råhudsgrimma (Chenevix Trench, 1970).

Mellan 1300 och 1200 f.kr började man, på främre orienten, tillverka metallbetsel, då mestadels i brons (Hartley Edwards, 2004).

Man antar att ridningen uppstår från när sönerna förr i tiden skulle driva hem familjens boskapsdjur till fots (Chenevix Trench, 1970). De kom då på att om man färdades till häst blev det betydligt enklare än att vandra flera kilometer till fots eller rida på nötkreaturen med dess skarpa rygg. För detta syfte var inte tygelhjälperna så betydelsefulla eftersom dessa hästar inte behövde styras utan de följde korna hem.

I Central- och Västeuropa fanns inte vagnar före år 1100 f. Kr (Chenevix Trench, 1970). Markerna var hårt kuperade och svårframkomliga och inte förrän romarna anlade vägar så att det blev mera framkomligt gick det att börja använda vagnar. Detta tyder alltså på att ridningen är en äldre företeelse än körningen. Det finns inga bindande bevis för detta men grottristningarna från senare delen av tredje århundradet tyder även på detta.

Under medeltiden när man började använda hästen allt mer, framförallt i krig, avlade man fram större och starkare hästar för att de skulle orka med ryttaren och hans utrustning (Hartley Edwards, 2004).

Troligen har människan använt hästen för olika slags krigsuppgifter redan långt innan dess men för detta finns idag inga konkreta bevis (Chenevix Trench, 1970).

Man började nu i större utsträckning ersätta det vanliga tränsbetslet med det skarpare stångbetslet. Medeltidens stångbetsel kunde ha mycket långa stänger på upp till 55cm vilket resulterade i en kraftig hävstångseffekt. Längre fram i historien när både ridningen och betslingen börjar utveckla sig mer runt 1500-talet, använde man sig fortfarande av stångbetsel med långa stänger, men man använde sig även av betsel försedda med taggar. Till unghästarna hade man inga betsel under den här tiden. (1500-talet) så de använde sig istället av kapsoner som var vanligt förekommande i England. Kapsonen var gjord som en slags nosrem i flätad järntråd (Chenevix Trench, 1970).

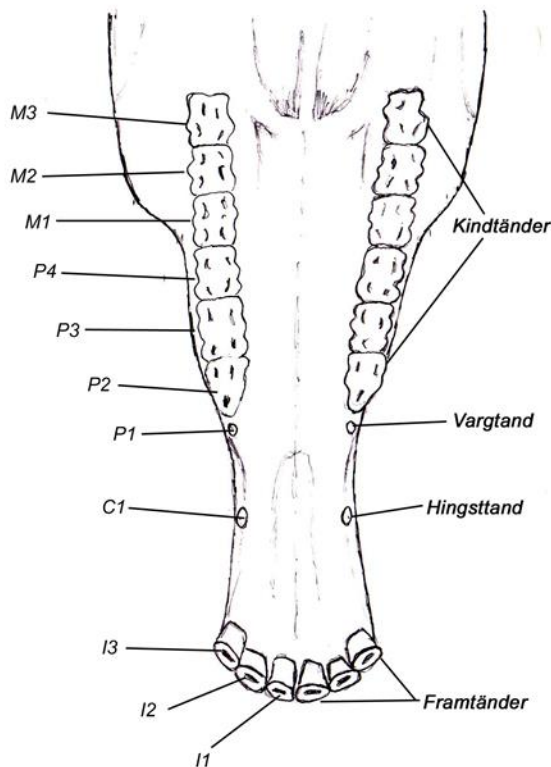
Samband mellan betsling och skador i hästens munhåla

Det man vet sen innan är att sår alltid har förekommit i hästen mun, men inte i hur stor omfattning. Enligt veterinär Anna Tells examensarbete "*Munhålestatus hos arbetande hästar*" (2004) visar det att felaktig betsling och val av huvudlag är den vanligaste

orsaken till skador i hästens munhåla. Till undersökningen användes 67 hästar och förutom dessa studerades även fem hästar som avlivats på grund av andra orsaker än problem med munhålan.

Undersökningens två kriterier var att hästägarna inte kommit till stationen på grund av problem med hästens munhåla och att hästen blivit riden eller körd med betsel i munnen under de senaste två veckorna. Urvalet gjordes slumpmässigt för att representera normalpopulationen.

Undersökningarna visade att 93 % av hästarna hade förändringar i munslemhinnan, 86% hade sår, då mest förekommande i P2 regionen men även längre bak i munnen vid P3-M3 regionen, se figur 1. Resultatet visar att användning av huvudlag och bett på hästen tillsammans med vassa tandkanter blir risken större för att sår ska kunna uppkomma. Man fick även reda på att rutinmässig tandraspning, som ju de flesta hästägare använder sig av som behandlande åtgärd, inte är tillräcklig som tandvårdsbehandling. (Tell, 2004).

Figur 1. Illustrationen visar tändernas placering i munhålan (Tell, 2004).

På många hästar märks inte skador i munhålan av utåt och det är mycket vanligare än många tror då det både i ridning och hantering kan vara omärkbart, detta gör det därför extra svårt för ryttaren att veta när det är dags att göra en oral undersökning (Hartley Edwards, 2004).

År 2008 publicerades en artikel om en undersökning som gjordes på totalt 113 hästar och ponnyer (3-18år gamla), samtliga hade genomgått en munhåleundersökning innan försöket påbörjades (Tell et al., 2008). Dessa delades upp i fyra olika grupper beroende på när de senast hade betsel i munnen. Grupp ett hade blivit ridna regelbundet fram till det att undersökningen gjordes. Grupp två vilade i fem veckor innan undersökningen, men hade dessförinnan ridits regelbundet. Grupp tre var samma hästar som i grupp två men de undersöktes en gång till efter att de arbetat i sju veckor. Grupp fyra innefattade avelston som inte haft betsel i munnen på minst elva månader. De kontrollerade även om hästarna hade ett normalt bett, underbett eller överbett.

Resultatet visar att 94 % av hästarna i grupp ett hade sår i munhålan. 37 av dessa hästar hade bara ett enskilt sår medan 24 hästar hade två till tre sår i munhålan (Tell et al., 2008).

Resultatet för grupp två (23 hästar) visar att 70 % (16 hästar) hade två till tre sår och bara fem hästar hade ett sår i munhålan. Ärr från gamla sår hittades hos både de hästar med nya sår och de som var utan. För grupp tre (23 hästar), blev resultatet att endast en häst hade ett sår och alla de andra hade två till sex sår vardera. Resultatet för grupp fyra (20 hästar) visar att sju hästar hade enskilda sår, tre hästar hade två sår och ärr hittades hos en häst som i nuläget ej hade några sår i munhålan. Slutsatsen utifrån undersökningen är att även hästar som ej haft betsel i munnen på en lång tid har sår, men när man sätter in ett betsel i hästens mun ökas antalet sår ganska kraftigt (Tell et al., 2008).

Syfte

Syftet med denna studie var att ta reda på vilken faktor som har störst inverkan på hoppryttares val av betsling. De redan förutbestämda faktorerna var tränare, veterinär, hästtandläkare, ridsportbutik, egen erfarenhet eller annat. Resultatet i studien skulle kunna komma till nytta i framtiden och möjliggöra att information kring sambandet mellan val av betsling och hästars munhälsa riktas till rätt målgrupp.

Frågeställningar

- Vilka faktorer kan påverka hoppryttares val av betsling?
- Påverkar ryttarens ålder eller riderfarenhet vilken faktor som är viktigast för val av betsling?

MATERIAL OCH METOD

Försöksupplägg och genomförande

Undersökningen gick ut på att ta reda på vilken faktor som påverkar hoppryttares val av betsling mest. Metoden som valdes var en enkätundersökning. Enkäterna delades ut på regionala hopptävlingar i Skåne (*Bilaga 1*). I Skåne under år 2011 arrangeras 88

regionala hopptävlingar för häst och enkäterna delades ut till deltagande ryttare på tre tävlingar av dessa.

I tävling ett genomförde 96 ryttare 194 starter.

I tävling två genomförde 112 ryttare 280 starter.

I tävling tre genomförde 73 ryttare 154 starter.

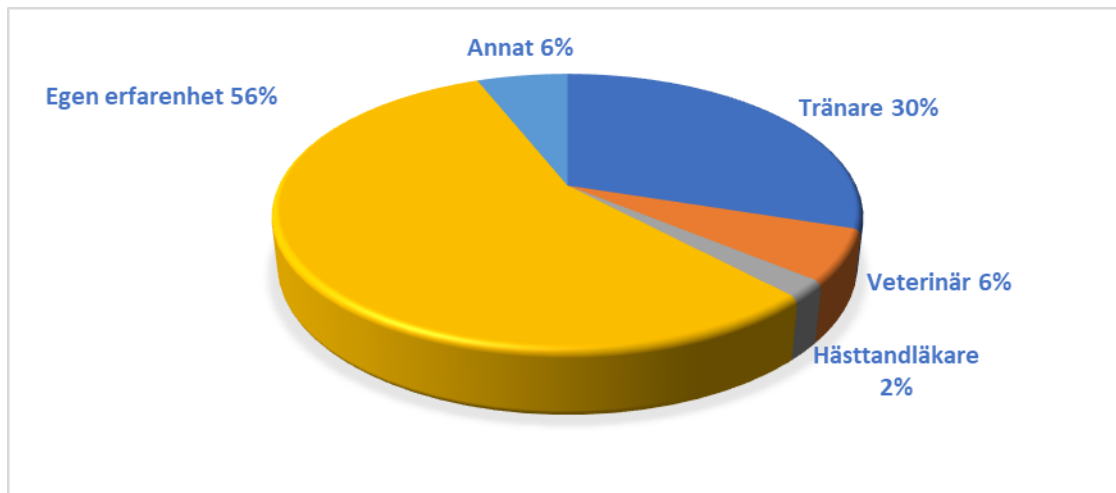
Till dessa delades 81 enkäter ut sammanlagt.

I enkäten fyllde ryttarna i vilken faktor som påverkat dem mest vid val av betsling: tränare, veterinär, hästtandläkare, ridsportbutik, egen erfarenhet eller annat alternativ där det också fanns några rader för kommentar om man valde annat alternativ. Därefter angav ryttarna sin ålder, antal år de ridit och det fanns även plats för eventuella kommentarer om de hade något att tillägga.

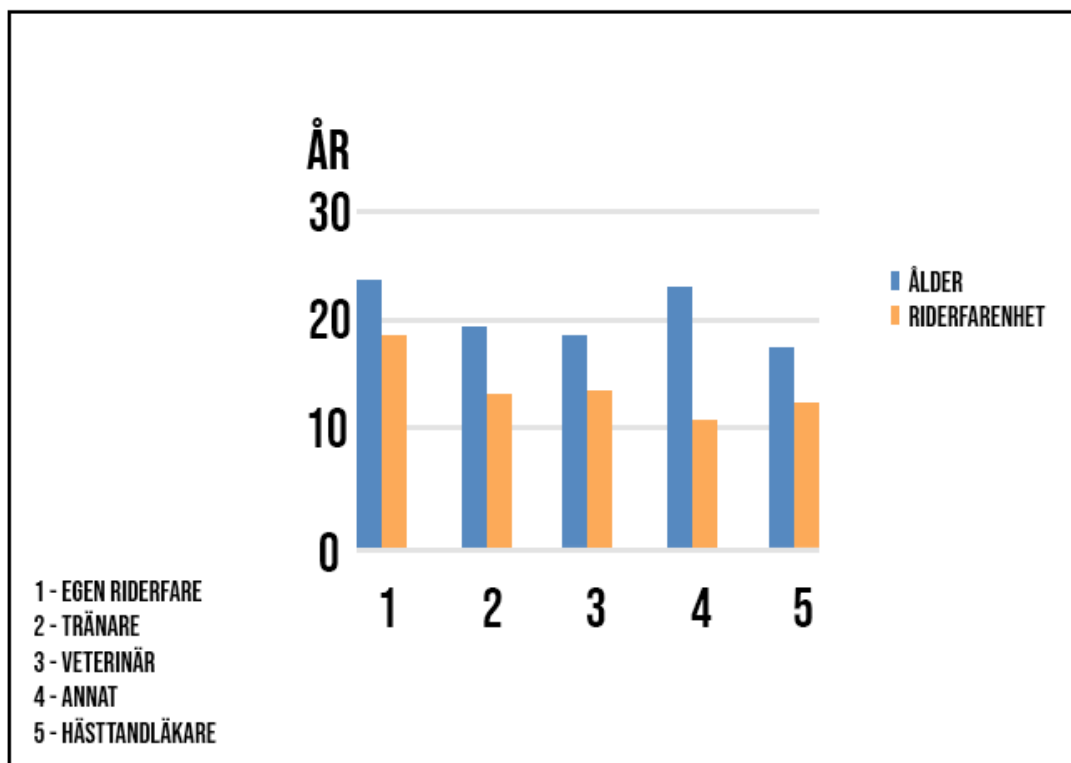
Urvalet skedde genom att enkäten delades ut personligen slumpvis till ryttarna vid parkeringen för att inte störa innan start eller vid framridning. Författarnas närvaro kom inte att störa eller påverka ryttarnas svar då de fick vara helt i fred medan de fyllde i enkäten. Enkäterna ifylldes och behandlades helt anonymt vilket också var tydligt för ryttarna.

RESULTAT

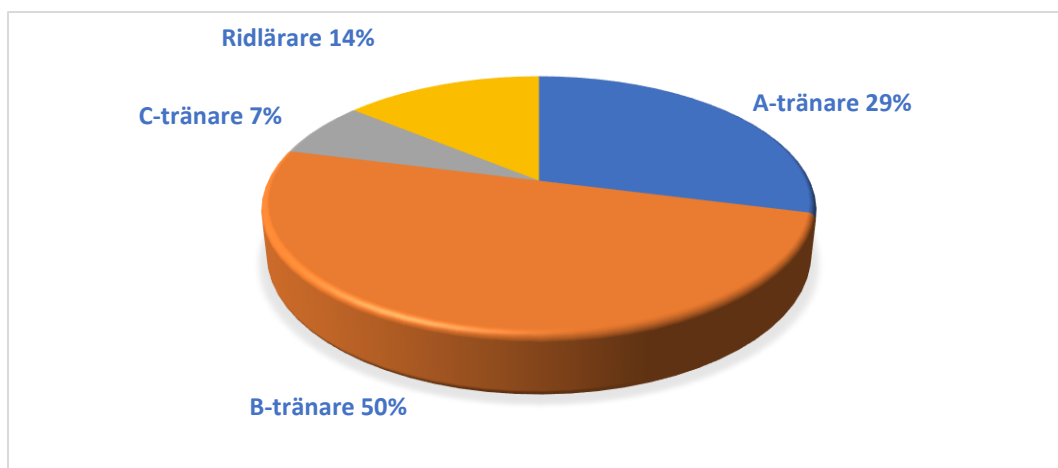
Totalt tillfrågades 81 ryttare att besvara enkäten, varav 54 besvarade denna. Resultatet presenteras i figur 2-4.

Figur 2. Den procentuella fördelningen mellan de faktorer som hoppryttare (n=54) angav som viktigast för deras val av betsling.

Figur 3. Medelvärden för ryttarnas ålder, riderfarenhet och debut (ålder då de började rida) inom de olika faktorer som hoppryttare angett som viktigast för deras val av betsling. (1 – Egen erfarenhet var medelåldern 26 år och riderfarenheten 18 år, 2 – Tränare var medelåldern 19 år och riderfarenhet 13 år, 3 – Veterinär var medelåldern 18 år och riderfarenhet 13 år, 4 – Annat var medelåldern 25 år och riderfarenhet 11 år och 5 – Hästtandläkare var medelåldern 17 år och riderfarenhet 12 år)

Figur 4. Den procentuella fördelningen mellan tränaralternativen (A-, B-, C-tränare och ridlärare) bland de 30 % av hoppryttare som angett tränare som den viktigaste faktorn för deras val av betsling.

I enkäten fanns det även ett svarsalternativ "Annat" där man kunde ange vad, om man valde detta alternativ. Tre personer har då svarat "Annat" och valt att berätta. Den första

personen skrev att en hästsjukgymnast var den faktor påverkat personens val av betsling. Personen är född 1989 och har 15 års riderfarenhet, alltså har personen ridit sedan 7 års ålder. Den andra personen skrev att hästägaren var den faktor som påverkat personens val av betsling mest. Personen är född 1990 och har 13 års riderfarenhet, alltså har personen ridit sedan 6 års ålder. Den tredje personen som valde alternativet ”Annat” berättade i enkäten om att hästen alltid hade gått på samma betsel, dock har personen inte haft sin häst särskilt länge. Denna person är född 1984 och har 4 års riderfarenhet.

DISKUSSION

Det finns ett behov av den här typen av forskning och alldeles för lite kunskap om just val av betsel till sin häst inom ridsporten. Studier (Tell, 2004) visar att det finns ett samband mellan val av betsling och sår i munhålan hos hästar. Trots detta är det endast ett fåtal, även bland erfarna tränare och ridlärare, som besitter kunskaper om vad en felaktig betsling kan orsaka för sår i hästens mun. Undersökningar av veterinärer visar sårskador i munhålan såväl hos elitryttares hästar som till de vanliga hobbyryttarnas hästar till följd av att man har ett bestel i dess mun. Är det etiskt försvarbart att utföra en sport som orsakar sår i 70% av alla hästar i munnen?

Undersökningen genomfördes genom att enkäter delades ut till de ryttare som såg minst upptagna ut och som precis avslutat sin ritt. Detta för att inte störa deras koncentration innan start.

I enkäterna där ryttarna svarat ”Egen erfarenhet” kan man reflektera över att de i den gruppen har lång riderfarenhet vilket i alla fall kan ses som positivt. Det sträckte sig från 13-30år och medelåldern av de som svarat ”Egen erfarenhet” resulterade i 19 år. Man kan ändå anse att lång erfarenhet inte är lika med att besitta stor kunskap. Till exempel kan man rida en dag i veckan i x antal år i ett privatstall och inte läsa och fördjupa sig inom sporten och hästen. Eller så kan man i lika många år rida en gång i veckan på en av Svenska ridsportförbundet godkänd ridskola. Då får man både praktisk och teoretisk kunskap i ridsportens ädla konst av utbildade ridlärare. Personen som rider på ridskolan kan man därför anta ha mer erfarenhet än personen som rider privat trots att de ridit lika mycket och i samma antal år.

Att just ”Egen erfarenhet” fick störst utslag i undersökningen var ganska förvånande. Detta gör det därför svårare att veta hur man ska nå ut med rätt kunskaper till rätt målgrupp på ett enkelt sätt. Ämnet betsling är ofta något som inte prioriteras utan hamnar i skymundan. Betsling måste därför marknadsföras på ett bra sätt så att folk kan få upp ögonen för det. Ett alternativ som skulle kunna fungera är att ta med betsling som en obligatorisk del i till exempel Svenska Ridsportförbundets ”Grönt kort-” kurs. Detta gör att både ryttare och även ponnyföräldrar får ta del av ämnet innan de ger sig ut på tävlingsbanorna.

En annan sak man kan reflektera över i resultatet är att en del personer angett en väldigt tidig debutålder, redan som tvåringar anser de att de kunde rida. Det man då kan fråga sig är, hur mycket kan man ta in och lära sig när man är under sju år? Är det rimligt att en sjuåring som ridit i fem år vet mer om ridning och hästar än en 15-åring som har ridit lika länge? Kanske hade man fått utförligare svar om enkäten formulerats annorlunda.

Hur ska man gå tillväga för att nå ut med korrekt fakta om betsling till ryttarna? Ursprungsplanen i denna studie var att ta reda på hur mycket A, B och C-tränarna fick lära sig teoretiskt om betsling i sin utbildning. Om man hade kunnat påverka deras teoretiska utbildning så hade man på det viset kunnat nå ut med kunskapen om betsling till fler ryttare via tränarna. De som antagligen har störst inflytande på ryttarna är deras förebilder, alltså de ryttare som rider på elitnivå och håller träningar, i många fall är de även utbildade A, B eller C – tränare. Något som vi tror skulle kunna öka "hästvärldens" betselkunskaper är att länka till Hästsverige.se och andra kända hästrelaterade sidor med högt besökarantal, som till exempel Svenska Ridsportsförbundets hemsida. Dessa hemsidor kan i sin tur göra en tydlig länk till hästforskning där man kan läsa om aktuella ämnen, då inte enbart betsling. Att ha med betsling och hästens munhåla som en obligatorisk del i Grönt kort-kursen skulle antagligen vara den mest effektiva metoden, eftersom man då når ut till alla tävlingsryttare och även föräldrar till tävlande barn. En annan lösning är att veterinärer och hästkliniker blir bättre på att informera om ämnet betsling för att få ryttare och hästägare fortsatt intresserade att förstå vikten av regelbunden hälsokontroll utav hästens munhåla. Under veterinärbesiktningar på tävlingsplatser kan veterinären lägga ner lite extra tid på att kontrollera hästens betsel och titta efter tecken på till exempel klämskador i mungipor, samt informera kort angående munhälsa till ryttaren.

Om tränarna med ryttare som rider regelbundet tar lite extra tid två gånger per termin för att kolla i hästens mun samt kontrollerar dess betsel kan det sannolikt förebygga en del obehag i hästens mun, samt ge information till ryttaren.

Många ryttare som märker av obehag i hästens mun åtgärdar problemet genom att byta betsel. I vissa fall kan det fungera, då det nya bettet förhoppningsvis verkar på andra ställen i munnen, men det bästa är att regelbundet kontrollera hästens munhälsa hos en tandkunnig veterinär.

Svagheter med urvalet i studien är att för få tävlingar besöktes och fler ryttare borde ha besvarat enkäten. Det hade eventuellt varit en fördel om ryttarna inte varit anonyma. Då hade man kunnat kontakta dem i efterhand för att svara på uppföljande frågor när det gäller hur de inhämtar ny kunskap om till exempel betsling. Framtida studier skulle kunna utvecklas genom att intervjua personer som tillhör de olika svarsalternativen som angavs i enkäten. Det skulle även vara intressant att ta reda på vad ryttare på nationell nivå har för kunskaper om betsling. Om studien gjorts om idag hade vi satsat på att göra den elektroniskt. Det vill säga maila ut vår enkät till ryttarna istället. Vi tror att vi då hade fått en mycket större svarsfrekvens och vi hade med enkelhet kunnat skicka enkäten till människor som är tävlingsaktiva på både låg och hög nivå inom sporten.

Slutsatser

Sår i hästens munhåla förekommer både med och utan betsel i hästens mun. Regelbunden kontroll av munhålan bör genomföras på både arbetande och icke arbetande hästar. Veterinärer, tränare och ridlärare med flera bör utbildas och utbilda andra om hästens betseltillpassning och munhåla.

FÖRFATTARENS TACK

Vi vill tacka vår handledare, Sara Nyman, samt de ryttare som deltog i enkätundersökningen.

REFERENSER

Chenevix Trench, C. 1970. *Ridkonstens historia*. Stockholm: LT.

Eisersiö, M. 2010. *Ryttarens tygelsignalers inverkan på hästens beteende och trycket i tyglarna*. Studentarbete 311, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa Skara: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Hartley Edwards, E. 2004. *Complete book of bits and biting*. Newton Abbot: David & Charles.

Manfredi J., Clayton H.M. & Rosenstein, D. 2005. Radiographic study on bit position within the horse's oral cavity. *Equine and Comparative Physiology*, 2, 195-201.

Meisner, S., Putz, M., Plewa, M. & Frömming, A. 2003a. *Ridhandboken 1*. Kolbäck: Svenska ridsportförbundet.

Meisner, S., Bödicker, G.C., Putz, M. Plewa, M. & Frömming, A. 2003b. *Ridhandboken 2*. Kolbäck: Svenska ridsportförbundet.

Nationalencyclopedin. Hemsida. [online] (2011-04-19) Tillgänglig: <http://www.ne.se/domesticering> [2011-04-19]

Svenska ridsportförbundet. Hemsida. [online] (2010-11-08) Tillgänglig: <http://www3.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Organisation/Statistik/> [2010-11-08]

Tell. A. 2004. *Munhålestatus hos arbetande hästar*. Sveriges Lantbruksuniversitet, Veterinärmedicinska fakulteten. Examensarbete vol. 2004:29. Uppsala: SLU.

Tell. A., Egenvall, A., Lundström. T.& Wattle, O. 2008. The prevalence of oral ulceration in Swedish horses when ridden with bit and bridle and when unriden. *The Veterinary Journal*, 178: 405-410.

Tibblin, B. 2006. *Ridlära: ridhästens grundutbildning och vidareutbildning i dressyr*. Stockholm: Natur och kultur.

Personligt meddelande

Jenå, B. 2011. Flyinge Kungsgård

BILAGA 1. ENKÄT VILKEN FAKTOR HAR PÅVERKAT DITT VAL AV BETSLING MEST?

Hej!

Vi är två studenter som går andra året på Hippologprogrammet på Flyinge, inriktning stallchef, som håller på att samla in information till vårt examensarbete. Arbetets syfte är att ta reda på vad som påverkar hoppryttares val av betsling.

Vi skulle bli oerhört tacksamma för Din medverkan i undersökningen!

Alla svar behandlas anonymt.

Tack på förhand!

1) Vilken faktor har påverkat ditt val av betsling MEST?

Sätt ETT kryss för vilket alternativ under fråga 1) som stämmer bäst in på dig just nu:

Råd från

- ☐ **A-tränare**
- ☐ **B-tränare**
- ☐ **C-tränare**
- ☐ **Ridlärare/Ridinstruktör**

- ☐ Råd från **VETERINÄR**
- ☐ Råd från **HÄSTTANDLÄKARE**
- ☐ Råd från **RIDSPORTSBUTIK**
- ☐ **EGEN ERFARENHET**
- ☐ **ANNAT-ange i så fall vad:.....**

2) Ditt födelseår:.....

3) Antal år du har ridit:

Ev

kommentarer:.....

.....

Ida Myrén: 073-8188049

Camilla Forsberg: 073-0223238

DISTRIBUTION:**Sveriges Lantbruksuniversitet****Hippologenheten****Box 7046 750 07 UPPSALA****Tel: 018-67 21 43****Fax: 018-67 21 99****Swedish University of Agricultural Sciences****Department of Equine Studies****Box 7046 750 07 UPPSALA****Tel: +46-18 67 21 43****Fax: +46-18 67 21 99**
